KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Valtion talousarvioesitys, sivistystoimiala

Sivistysvaliokunta teams -kuuleminen

2.9.2025 kello 12.00

Jarkko Lahtinen

Kuntaliitto

Yleisiä huomioita

- Hallitusohjelman mukaisessa normien keventämiskampanjassa tavoitteena oli kerätä ideoita, ehdotuksia ja ajatuksia siitä, missä tehtävissä ja palveluissa kunnille voitaisiin antaa enemmän vapautta ja omaa harkintavaltaa keventämällä yksityiskohtaista sääntelyä.
- Iso osa kuntien tekemistä norminpurkuehdotuksista tehtiin Opetus- ja kulttuuritoimen toimialalle.
- Hankkeen lopputulos oli kunnille pettymys.
  - Jo varhaisessa vaiheessa tehtiin selväksi, että sellaisia asioita ei muuteta, jotka oikeasti olisivat lisänneet joustoa ja toimivuutta
- Tehdyt lainsäädäntöuudistukset eivät todellisuudessa ole vähentänyt hallinnollista taakkaa
- **Normien keventämisen tarve on ja pysyy myös valmisteltaessa tulevia lainsäädäntöhankkeita**

Varhaiskasvatus ja esiopetus

- On hienoa, että valtion talousarvioon on lisätty 6 miljoonaa euroa varhaiskasvatuksen täydennyskoulutusmallin valtionavustuksiin
- On todennäköistä, että varhaiskasvatuksen järjestämiskustannukset jatkavat edelleen kasvuaan ikäluokkien pienentymisestä huolimatta ja kunnan rahoitusosuus peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistuvien toimien myötä edelleen kasvaa
- Hallituksen esitys valtion vuoden 2026 talousarvioksi ei kohdenna erityisiä kehittämistoimia esiopetukselle.
- Oppimisen tuen uudistus vaikuttaa myös esiopetuksen järjestämiseen.
  - Näkemyksemme mukaan vaikuttaa vahvasti siltä, että rahoitus ei ole riittävä.
  - Huomautamme lisäksi että hallitus on antanut esityksen perusopetuslain muuttamisesta (HE 103/2025). Lakiesityksessä ehdotetaan esiopetukseen uutta ryhmäkokosääntelyä (perusopetuslaki 20 g §). **Emme pidä muutoksia teknisinä, vaan opetuksen järjestäjille kustannuksia aiheuttavana uutena ryhmäkokosäännöksenä**.

Perusopetus

- Perusopetukseen on kohdistettu useita tehtävämuutoksia, joilla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia
- Hallituksen esityksessä valtion vuoden 2026 talousarvioksi on huomioitu kuntien velvoitteiden lisääntymisen taloudelliset vaikutukset odotetulla tavalla
  - Kysymme: **onko valtion toimesta kohdennettu perusopetukseen vahvistamiseen taloudellisia panostuksia luvatulla tavalla**.
  - Kevään kehysriihessä päätetty 75 miljoonan euron leikkaus peruspalveluiden valtionosuuteen on isku myös perusopetukselle.
  - On ongelmallista että toisaalta rahoitusta lisätään, mutta samalla myös vähennetään ilman, että velvoitteet vähenisivät samassa suhteessa.
  - Olemme huolissamme siitä, että rahoitusleikkaukset heikentävät mahdollisuuksia panostaa opetuksen laatuun.
- Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen tasa-arvorahoituksen osalta on tärkeää, että määrärahat turvataan koko avustuskauden ajaksi
  - kunnat ovat suunnitelleet toimintojaan ja henkilöstötarpeitaan avustuspäätöksien mukaisesti

Perusopetuslain mukainen aamu- ja iltapäivätoiminta

- Talousarvioesitys sisältää perusopetuslain aamu- ja iltapäivätoimintaan kohdentuvan 7 miljoonan euron valtionosuuden rahoitusleikkauksen.
- Leikkaus ehdotetaan kompensoitavaksi siten, että kunnat saisivat korottaa toiminnasta perittäviä enimmäismaksuja 23 %:lla 1.1.2026 alkaen.
- Valtion säästötoimen toteuttaminen tällä aikataululla ei huomioi lainkaan kuntien aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämiseen liittyviä käytänteitä.
  - Kuntien toimintaa sitoo luottamuksensuoja eikä tämä mahdollista korottaa toiminnasta perittäviä asiakasmaksuja kesken toimintakauden.
- Ehdotamme, että toiminnasta perittävien maksukattojen korotusta koskevan perusopetuslain muutoksen voimaantulo siirretään toteutettavaksi 1.8.2026 alkaen.
  - Kunnille jäisi aikaa käsitellä ja päättää uusista maksuperusteista sekä tiedottaa maksuihin liittyvästä muutoksesta perheille.
  - Olemme myös huolissamme sopeutustoimen laajemmista yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Lukio ja ammatillinen koulutus

- Valtio kohdistaa lukiokoulutukseen joka vuosi yli sadan miljoonan euron (996,13 €/opiskelija) rahoitusleikkauksen – pidämme tätä kestämättömänä.
  - Esitys ei sisällä muutosta valtion rahoitusleikkaukseen ja siten lukiokoulutuksen todelliseen rahoitusasemaan.
  - Esitys vaarantaa lukiokoulutuksen laadun ja saavutettavuuden ja asettaa sekä opiskelijat että lukiokoulutuksen järjestäjät eriarvoiseen asemaan.

- Ammatilliseen koulutukseen ei hallituksen vuoden 2026 talousarvioesityksessä sisälly merkittäviä rahoitusleikkauksia
  - Muistutamme, että valtion talousarviossa olevaa ammatillisen koulutuksen määrärahaa leikattiin viime vuonna yli 100 milj.€:lla.
  - Leikkaus näkyy vähentyneen koulutustarjontana erityisesti jatkuvan oppimisen osalta.

Muut sivistyspalvelut

- Vapaan sivistystyön rahoitusta pienennetään edelleen 4,1 miljoonalla eurolla vuoteen 2025 verrattuna aikaisempina vuosina jo tehtyjen leikkausten lisäksi
  - Tämä ei voi olla vaarantamatta vapaan sivistystyön toimintakokonaisuutta
  - Leikkaus kohdentuu erityisesti kotoutumiseen liittyviin palveluihin
- Kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden osalta säästötoimet ovat pieniä, mutta antaa huolestuttavan viestin siitä, että valtio on valmis etääntymään rahoitusvastuustaan tältä osin
  - Myös näiden osalta tehty merkittäviä rahoitusleikkauksia hallituskauden aikana

Kuntaliitto pitää lisäksi tärkeänä, että hallinnonalalla huomioidaan kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötarpeet ja niihin liittyvä rahoitustarve

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet